

واکاوی سیاست‌های ژئوپلیتیکی روسیه در قبال آسیای مرکزی با تاکید بر عامل چین

رضا سیمبر^۱

دانیال رضاپور^۲

چکیده

آسیای مرکزی که بخش جنوبی قلمرو هارتلند را در نظریه مکنندر تشکیل می‌داد در دوره جنگ سرد جزو قلمرو سیاسی-ژئوپلیتیک شوروی بود. با فروپاشی شوروی، این منطقه هویت جغرافیایی-سیاسی مستقل پیدا کرده و به عنوان فضای فاقد قدرت تاثیرگذار، به عرصه رقابت قدرت‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای تبدیل شد. بعد از استقلال این کشورها، روسیه نسبت به سرنوشت آن‌ها توجه زیادی نداشت و این مسئله سبب شد تا سایر قدرت‌ها در پی گسترش نفوذ خود در کشورهای آسیای مرکزی برآیند؛ اما چندی نگذشت که روسیه توجه خود را به این منطقه معطوف و تلاش کرد تا با ایجاد همگرایی گسترده امنیتی، مانع حضور سایر قدرت‌ها در آسیای مرکزی بشود. روند پیچیده منطقه‌گرایی این پرسش را مطرح می‌کند که «سیاست‌های روسیه در چه زمینه‌هایی باعث همکاری و در چه مواردی اختلاف و رقابت با کشورهای آسیای مرکزی را رقم زده است؟» ادعای این مقاله این است که، فضای حاکم بر منطقه در چارچوب ژئوپلیتیک زمینه‌ساز همکاری روسیه با کشورهای آسیای مرکزی در حوزه امنیتی شده است ولی در حوزه اقتصادی و انرژی با دیپلماسی اقتصادی چین زمینه‌ساز رقابت سازنده، همکاری محدود و گاهی اختلاف بین روسیه و کشورهای این منطقه شده است. روش تحقیق در این مقاله توصیفی-تحلیلی است که در جمع‌آوری اطلاعات از منابع اسنادی - کتابخانه‌ای و تارنماهای معتبر فضای مجازی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: روسیه، آسیای مرکزی، خارج نزدیک، وضعیت ژئوپلیتیکی، منطقه‌گرایی

۱-استاد علوم سیاسی و روابط بین الملل دانشگاه گیلان
۲-دکتری روابط بین الملل دانشگاه گیلان